

Η παγκόσμιος Ύψωσις του Τιμίου και Ζωοποιού Σταυρού

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : Σεπτεμβρίου 14, 2011

Μία μεγάλη εορτή της Εκκλησίας μας είναι η «παγκόσμιος Ύψωσις του Τιμίου και Ζωοποιού Σταυρού».

Σύμφωνα με την ιερή παράδοση της Εκκλησίας μας, αμέσως μετά την εύρεση του Τιμίου Σταυρού, η αγία Ελένη τον ασπάσθηκε και τον παρέδωσε στον πατριάρχη Ιεροσολύμων Μακάριο, ο οποίος ύψωσε ψηλά τον Σταυρό του Χριστού για να τον δουν οι παρευρισκόμενοι χριστιανοί.

Ένα παρόμοιο περιστατικό έγινε λίγα χρόνια μετά, το 335, την επομένη των εγκαινίων του πανιέρου Ναού της Αναστάσεως. Ο πατριάρχης ύψωσε και πάλι τον Σταυρό και ευλόγησε τα πλήθη των χριστιανών, των κληρικών και των λαϊκών, που είχαν συρρεύσει στην αγία πόλη για την τελετή των εγκαινίων και παραλλήλως ζητούσαν να προσκυνήσουν το ιερώτατο σύμβολο του χριστιανισμού.

Για μία τρίτη και τελευταία φορά πραγματοποιήθηκε η ύψωσις του Τιμίου Σταυρού και συγκεκριμένα το έτος 628. Είναι η εποχή που ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Ηράκλειος πολεμά τους Πέρσες. Ο λαός αυτός, προ 14 ετών, έχει καταλάβει την Παλαιστίνη και έχει αρπάξει από τούς χριστιανούς τον Τίμιο Σταυρό. Ο Ηράκλειος νικά και επανακτά τον Σταυρό. Στις 14 Σεπτεμβρίου έρχεται στα Ιεροσόλυμα φέροντας στους ώμους του τον Σταυρό. Είναι ανυπόδητος και φτωχικά ντυμένος. Φθάνει στο Ναό της Αναστάσεως και παραδίδει τον Σταυρό στα χέρια του πατριάρχη Ζαχαρία. Εκείνος υψώνει τον Τίμιο και Ζωοποιό Σταυρό και ευλογεί τα πλήθη των χριστιανών, ψάλλοντας για πρώτη φορά τον πολύ γνωστό ύμνο «Σώσον Κύριε τον λαόν Σου και ευλόγησον την κληρονομίαν Σου ...».

Από την εποχή αυτή μέχρι σήμερα η Εκκλησία μας τιμά με επισημότητα ως πολύ μεγάλη εορτή την Ύψωση του Τιμίου Σταυρού. Λόγω δε της σπουδαιότητας της η εορτή προκαταγγέλλεται την Κυριακή προ της Ύψωσης και παρατείνεται την Κυριακή μετά την Ύψωσιν. Η ύψωσις του Τιμίου Σταυρού συγκαταριθμείται στις ακίνητες δεσποτικές εορτές, δηλ. εκείνες που αναφέρονται στο πρόσωπο και τη ζωή του Δεσπότη Χριστού και τιμώνται σε συγκεκριμένη (ακίνητη) ημερομηνία του χρόνου.

Την ημέρα αυτή, καθώς ολοκληρώνεται η Ακολουθία του Όρθρου και λίγο πριν αρχίσουμε τη Θεία Λειτουργία, πραγματοποιείται στους Ιερούς Ναούς μας η τελετή

της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού.

Προσεγγίσεις στην εορτή

Πάνω στο ξύλο του Σταυρού ο Χριστός θριάμβευσε εναντίον του διαβόλου. Διά του Σταυρού ήρθε η σωτηρία σε ολόκληρο το ανθρώπινο γένος.

Προσκυνάμε το σημείο του Σταυρού γιατί είναι εικόνα του Εσταυρωμένου Χριστού.

Η ζωή της Εκκλησίας στηρίζεται πάνω στον Σταυρό.

Τα μυστήρια της Εκκλησίας, το κέντρο της πνευματικής ζωής, γίνονται με την ενέργεια του Σταυρού. Ο ιερέας ευλογεί σταυροειδώς το νερό της κολυμβήθρας. Μας χρίει σταυροειδώς με το Άγιο Μύρο. Μετέχουμε του Σταυρού του Χριστού με την Θ. Ευχαριστία και το Βάπτισμα. Ο ιερέας παρακαλεί τον Θεό Πατέρα να στείλει το Άγιο Πνεύμα και να μεταβάλει το ψωμί και το κρασί σε Σώμα και Αίμα Χριστού, σφραγίζοντάς τα με το σημείο του Σταυρού.

Όλη η ζωή του Χριστιανού είναι σταυρική. Ο Χριστός καλεί όσους θέλουν να άρουν τον σταυρό τους, δηλαδή είτε -σε καιρό διωγμών- να μαρτυρήσουν για τον Χριστό είτε -σε καιρό ειρήνης- να αγωνίζεται να ζήσει την ζωή της ευσέβειας, σταυρώνοντας τα πάθη και τις επιθυμίες του.

Ο Χριστός με την Σταύρωσή Του συμφιλίωσε τον άνθρωπο και όλη τη δημιουργία μεταξύ τους και με τον Θεό. Ο Σταυρός αποτελείται από δύο κεραίες: μία κάθετη και μία οριζόντια. Η κάθετη υποδηλώνει την κάθετη συμφιλίωση, δηλ. των ανθρώπων με τον Θεό. Η οριζόντια κεραία αναφέρεται στην συμφιλίωση των ανθρώπων μεταξύ τους και με όλη τη δημιουργία.

Το σημείο του Σταυρού είναι το ανίκητο όπλο κάθε Χριστιανού!

Απολυτίκιο της εορτής

Ἦχος α'

Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς Βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ σου πολίτευμα.

Το σημείο του Σταυρού

Πριν από είκοσι αιώνες ο σταυρός ήταν όργανο ατιμωτικής τιμωρίας και φρικτού θανάτου. Οι Ρωμαίοι καταδίκάζαν στην ποινή της σταυρώσεως τους πιο μεγάλους εγκληματίες.

Σήμερα ο σταυρός κυριαρχεί σ' ολόκληρη τη ζωή των πιστών, σ' ολόκληρη τη ζωή της Εκκλησίας μας, σαν όργανο θυσίας, σωτηρίας, χαράς, αγιασμού και χάριτος. Όπως γράφει ο ιερός Χρυσόστομος, "αυτό το καταραμένο και αποτρόπαιο σύμβολο της χειρότερης τιμωρίας, τώρα έχει γίνει ποθητό και αξιαγάπητο". Παντού το βλέπεις. "Στην αγία Τράπεζα, στις χειροτονίες των Ιερέων, στη θεία Λειτουργία, στα σπίτια, στις αγορές' στις ερημιές και στους δρόμους' στις θάλασσες, στα πλοία και στα νησιά' στα κρεβάτια και στα ενδύματα' στους γάμους, στα συμπόσια' στα χρυσά και τ' ασημένια σκεύη' στα κοσμήματα και στις τοιχογραφίες... Τόσο περιπόθητο σ' όλους έγινε το θαυμαστό αυτό δώρο, η ανέκφραστη αυτή χάρη".

Πράγματι, όπου κι αν στρέψει κανείς το βλέμμα του, μέσα κι έξω από το Ναό, θα δει το σημείο του Σταυρού. Σαν ορατό, σχηματικό σύμβολο, αλλά και σαν ιερή χειρονομία.

Γιατί όμως;

Γιατί από τότε που πάνω στο σταυρό καρφώθηκε και πέθανε για τη σωτηρία του κόσμου ο ίδιος ο Θεός, ο Κύριος μας Ιησούς Χριστός, το όργανο αυτό της τιμωρίας έγινε όργανο σωτηρίας. "... Ου γαρ έτι καταδίκης εστί τιμωρία, αλλά τρόπαιον εδείχθη ημίν σωτηρίας", λέει ένα τροπάριο. Το αντικείμενο της αισχύνης έγινε η δόξα της Εκκλησίας. Της κατάρτας το σύμβολο, έγινε "αράς της αρχαίας λύτρον". Της οδύνης και του θανάτου το ξύλο, έγινε "χαράς σημείον" και "ζωής ταμείον". Και όλ' αυτά επειδή πάνω στο ξύλο του σταυρού, μαζί με το πανάχραντο σώμα Του, ο Κύριος κάρφωσε και τις αμαρτίες μας.

Ο σταυρός του Χριστού μας συμφιλίωσε με τον ουράνιο Πατέρα, από τον Όποιο μας είχε χωρίσει ο διάβολος, εξαπατώντας τους προπάτορες. Ο σταυρός του Χριστού μας άνοιξε τη βασιλεία των ουρανών, αφού μέχρι τη σταύρωση Εκείνου ο Άδης κατάπινε αχόρταγα ακόμη και τους δικαίους. Γι' αυτό έχει τόση δύναμη και χάρη, τη δύναμη και τη χάρη του Χριστού, που, όταν σταυρώθηκε, τη μεταβίβασε με τρόπο μυστικό και ακατάληπτο στον τίμιο σταυρό Του, όπως σοφά μας λέει και η υμνολογία: " Ο σταυρός σου, Χριστέ, ει και ξύλον οράται τη ουσία, αλλά θείαν περιβέβληται δυναστείαν και αισθητώς τω κοσμώ φαινόμενος, νοητώς την ημών θαυματουργεί σωτηρίαν...".

Πώς όμως θα γίνει για μας φυλακτήριο το σημείο του σταυρού; Πώς θα γίνει στα χέρια μας φόβητρο των δαιμόνων; Αν το κάνουμε σωστά. Αν το κάνουμε όπως μας παραδίδει και μας διδάσκει η άγια Εκκλησία μας -με πίστη, ευλάβεια, συναίσθηση, ιεροπρέπεια, ταπείνωση και διάκριση.

Πώς δηλαδή;

Αρχικά ενώνουμε τα τρία πρώτα δάκτυλα του δεξιού χεριού, ομολογώντας έτσι την πίστη μας σ' ένα Θεό, που είναι ταυτόχρονα και τρεις υποστάσεις, τρία πρόσωπα -ο Πατήρ, ο Υιός και το Άγιο Πνεύμα-, ομοούσια, ενωμένα μεταξύ τους "αχωρίστως" και "αδιαιρέτως". Τα άλλα δύο δάκτυλα, που ακουμπούν στην παλάμη, συμβολίζουν τις δύο φύσεις του Κυρίου μας, τη θεία και την ανθρώπινη. Μ' αυτό τον τρόπο κάνουμε μια συμβολική ομολογία της ορθοδόξου πίστεως μας, που βάσεις και θεμέλια της αποτελούν το τριαδολογικό και το χριστολογικό δόγμα.

Μετά φέρνουμε το χέρι στο μέτωπο, τη σωματική περιοχή της διανοητικής λειτουργίας, φανερώνοντας έτσι ότι αγαπούμε το Θεό μ' όλη τη διάνοια μας και ότι αφιερώνουμε σ' Αυτόν όλες τις σκέψεις μας.

Το χέρι έρχεται κατόπιν στην κοιλιά. Έτσι δηλώνουμε συμβολικά ότι προσφέρουμε στον Κύριο όλες τις επιθυμίες μας και όλα τα συναισθήματα μας.

Τέλος, φέρνουμε το χέρι στους ώμους, πρώτα στο δεξιό και μετά στον αριστερό, ομολογώντας έτσι ότι και κάθε σωματική μας δραστηριότητα ανήκει σ' Εκείνον.

Μιαν άλλη συμπληρωματική ερμηνεία, θεολογικότετη μέσα στην απλότητα της, μας δίνει στην πέμπτη διδαχή του ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός:

"Ακούσατε, χριστιανοί μου, πώς πρέπει να γίνεται ο σταυρός και τι σημαίνει. Μας λέγει το Άγιον Ευαγγέλιον πως η αγία Τριάς, ο Θεός, δοξάζεται εις τον ουρανόν περισσότερο από τους αγγέλους. Τι πρέπει να κάμεις και εσύ; Σμίγεις τα τρία σου δάκτυλα με το δεξιόν το χέρι σου και μην ημπορώντας να ανεβείς εις τον ουρανόν να προσκύνησης, βάνεις το χέρι σου εις το κεφάλι σου, διατί το κεφάλι σου είναι στρογγυλό και φανερώνει τον ουρανόν και λέγεις με το στόμα: Καθώς εσείς οι άγγελοι δοξάζετε την Αγίαν Τριάδα εις τον ουρανόν, έτσι και εγώ, ως δούλος ανάξιος, δοξάζω και προσκυνώ την Αγίαν Τριάδα. Και καθώς αυτά τα δάκτυλα είναι τρία -είναι ξεχωριστά, είναι και μαζί- έτσι είναι και η αγία Τριάς, ο Θεός, τρία πρόσωπα και ένας μόνος Θεός. Κατεβάζεις το χέρι σου από το κεφάλι σου και το βάνεις εις την κοιλίαν σου και λέγεις: Σε προσκυνώ και σε λατρεύω, Κύριε μου, ότι κατεδέχθης και εσαρκώθης εις την κοιλίαν της Θεοτόκου δια τας αμαρτίας μας. Το βάζεις πάλιν εις τον δεξιόν σου ώμον και λέγεις: Σε παρακαλώ, Θεέ μου, να με συγχώρησης και να με βάλεις εις τα δεξιά σου με τους δικαίους. Βάνοντας το πάλι

εις τον αριστερόν ώμον λέγεις: Σε παρακαλώ, Κύριε μου, μη με βάλεις εις τα αριστερά με τους αμαρτωλούς. Έπειτα κύπτοντας κάτω εις την γην: Σε δοξάζω, Θεέ μου, σε προσκυνώ και σε λατρεύω, ότι, καθώς εβάλθηκες εις τον τάφον, έτσι θα βαλθώ και εγώ. Και όταν σηκώνεσαι ορθός, φανερώνεις την Ανάστασιν και λέγεις: Σε δοξάζω, Κύριε μου, σε προσκυνώ και σε λατρεύω, πως αναστήθηκες από τους νεκρούς δια να μας χαρίσεις την ζώην την αιώνιον. Αυτό σημαίνει ο πανάγιος σταυρός."

Όπως διαπιστώνουμε από τα παραπάνω, το σημείο του σταυρού κλείνει μέσα του όλα τα σωτηριώδη γεγονότα, που οικονομήσε η άπειρη αγάπη του Θεού για τον "πεπτωκότα" άνθρωπο.

Γι' αυτό ακριβώς είναι σημείο σωτήριο, σημείο ζωοποιό, σημείο αγιαστικό, "νικοποιόν όπλον" (άγιος Σωφρόνιος Ιεροσολύμων), "των κακών αλεξιτήριον" (άγ. Γρηγόριος Νύσσης), "κεφάλαιον των αγαθών απάντων" (άγ. Ιωάννης ο Χρυσόστομος) για τους χριστιανούς.

Ας το χρησιμοποιούμε λοιπόν όσο μπορούμε πιο συχνά, αγιάζοντας μ' αυτό κάθε πτυχή της καθημερινής και της πνευματικής μας ζωής.

(Ιερά Μονή Παρακλήτου, Ωρωπός Αττικής)

(Πηγή ηλ. κειμένου: faneromenihol.gr)